

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 4088/2020
02.02.2022. године
Београд

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија: Јасминке Станојевић, председника већа, Споменке Зарић и Бисерке Живановић, чланова већа, у парници тужилаца АА из ..., ББ из ... и ВВ из ..., чији је заједнички пуномоћник Дејан Станић, адвокат из ..., против туженог ГГ из ..., чији је пуномоћник Милица Рајковић, адвокат из ..., ради утврђења ништавости усменог завештања, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 874/20 од 21.05.2020. године, на седници одржаној 02.02.2022. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж 874/20 од 21.05.2020. године и предмет враћа том суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Старој Пазови П 1070/17 од 27.11.2019. године, ставом првим изреке, одбијен је у целости као неоснован тужбени захтев тужилаца којим су тражили да се утврди према туженом да је усмено завештање оставиље пок. ДД, бив. из ..., изјављено ...2014. године у Новој Пазови пред сведоцима усменог завештања, којим би оставиља сву своју имовину оставила у наслеђе туженом, ништаво и не производи правног дејство по одредбама Закона о наслеђивању. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован захтев тужилаца за накнаду трошкова поступка. Ставом трећим изреке, обавезани су тужиоци да туженом накнаде трошкове поступка у износу од 61.450,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 874/20 од 21.05.2020. године, ставом првим изреке, усвојена је жалба тужилаца и првостепена пресуда преиначена тако што је усвојен тужбени захтев и утврђено да усмено завештање оставиље пок. ДД, бив. из ..., изјављено ...2014. године у Новој Пазови пред сведоцима усменог завештања, којим би оставиља сву своју имовину оставила у наслеђе туженом, не производи правно дејство по одредбама Закона о наслеђивању, те је обавезан тужени да тужиоцима накнади трошкове поступка у износу од 126.000,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате. Ставом другим изреке, обавезан је тужени да тужиоцима на име накнаде трошкова поступка исплати износ од 12.000,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени је благовремено изјавио ревизију због битних повреда одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану одлуку применом члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 72/11 и 55/14), па је утврдио да је ревизија туженог основана.

Према утврђеном чињеничном стању, пок. ДД бив. из ... је тетка парничних странака и у оставинском поступку решењем О ../2016 од 08.02.2017. године тужиоци су као њени законски наследници упућени на парницу против туженог као завештајног наследника ради утврђивања да усмено завештање оставиле није пуноважно и правно ваљано. ДД је била покретна, сама је одлазила возом за ..., где је поседовала стан, одлазила код лекара, радила у башти и све до смрти се понашала уобичајено. Дана ...2014. године пок. ДД се осећала лоше, те се супруга туженог са комшиницом ЂЂ сагласила да позову хитну помоћ која је дошла и дала тужиљи ињекцију наводећи да је све у границама нормале и да је у питању старост. Дана ...2014. године пок. ДД нагло се осећала лоше, није могла да се креће. У поподневним часовима тужени је позвао ЂЂ из комшилука, ЕЕ и ЖЖ, обавестио их да ДД није добро, а наведени сведоци су приступили, водили разговор са ДД и сви су приметили да изгледа лоше. У претходном периоду пок. ДД је овим сведоцима са којима је контактирала и дружила се, увек говорила да једино о њој брину, од како је остала сама, ГГ и његова породица који живе у ... и да због тога никако не могу да ускладе време да је тужени, који је њен сестрић, одведе код адвоката да сачини тестамент. Пок. ДД била је свесна, писмена и покретна све до дана смрти. Тужени и његова супруга су по доласку комшија напустили собу, а са пок. ДД остали су завештајни сведоци ЂЂ, ЕЕ и ЖЖ којима је пок. ГГ изјавила да се огрешила о ГГ, да ће можда умрети и да то осећа јер се осећа малаксало, да тоне, да не може оловку да држи, те је усмено изјавила „остављам све што имам ГГ“. У том тренутку није била у стању да пише и била је малаксала. У вечерњим часовима пок. ДД је преминула. Завештајни сведоци су након смрти пок. ДД дана ../2014. године саставили писмену изјаву о усменом завештању коју је по њиховом казивању сачинио адвокат, исту су прочитали и сагласили се са тим што је написано и потписали својеручно. Према изјави сведока последња воља којом је сада пок. ДД располагала својом имовином за случај смрти је „Своју кућу у ..., стан у ... и њиву у ... остављам у наслеђе после своје смрти свом сестрићу ГГ из ..., јер ме је он једини у старости гледао и са својом женом помагао“. Пред Основним судом у Страрој Пазови дана ...2014. године предата је писмена изјава сведока о усменом завештању пок. ДД, бив. из ... од ...2014. године и предмет заведен под бројем ЗР-259/14. На рочишту које је одржано 23.09.2014. године сведоци су на запасник пред судијом дали изјаву о усменом завештању.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је напшао да је тужбени захтев неоснован, закључујући да су у околностима конкретног случаја били испуњени законски услови за сачињавање усменог завештања пок. ДД, те је применом одредбе члана 110. Закона о наслеђивању одбио тужбени захтев.

Другостепени суд је, због погрешне примене материјалног права на правилно и потпуно утврђено чињенично стање, преиначио првостепену пресуду и усвојио тужбени захтев, утврђујући да спорно усмено завештање оставиле пок. ДД не производи правно

дејство по одредбама Закона о наслеђивању. Закључио је да све околности које су претходиле усменом завештању указују на могућност покојне да у истим околностима сачини завештање у одговарајућој законској форми. Околности да је пок. ДД ...2014. године позлило, да је интервенисала хитна помоћ, након чега се осећала боље, те да је преминула тек наредног дана у вечерњим часовима, указују да завешталац није била тешко болесна, да је била покретна и није зависила од туђе неге, те да због свега тога не постоје изузетне околности које би применом одредбе члана 110. Закона о наслеђивању водиле могућности закључења усменог завештања, које је прописано од стране законодавца као изузетак од општих правила за сачињавање тестамена, и да се само наступање изненадне тешке болести и неочекивано изненадно погоршање постојећих обољења уз немогућност сачињања завештања у одговарајућем редовном облику, може сматрати оправданим разлогом за сачињавање усменог завештања.

По оцени Врховног касационог суда овакав закључак другостепеног суда се за сада не може прихватити као правилан јер је због погрешне примене материјалног права чињенично стање остало непотпуно утврђено.

Одредбом члана 155. Закона о наслеђивању прописано је да је завештање ништаво ако је његова садржина противна принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима, одредбом члана 156. истог закона прописано да је ништаво завештање лица које није навршило 15 година живота и лица које је због неспособности за расуђивање потпуно лишено пословне способности, док је одредбом члана 157. прописано да је фалсификовано завештање ништаво. Одредбом члана 164. Закона о наслеђивању прописано је да је завештање рушљиво ако га је сачинио онај који није имао завештајну способност, ако је у време завештања било мане завештаоачеве воље и ако при сачињавању завештања нису поштовани облик и услови одређени законом (став 1.), док се право на истицање рушљивости гаси истеком законом одређеног рока (став 2.). Одредбом члана 166. и 167. овог закона прописана је рушљивост завештања због завештајне неспособности односно због мана завештаоачеве воље, док је одредбом члана 168. Закона прописано да је рушљиво завештање које није сачињено у облику и под условима одређеним законом. Одредбом члана 170. прописано је да се поништај завештања рушљивог због повреде облика и непоштовања услова одређених законом може захтевати у року од једне године од дана сазнања за завештање, најкасније у року од 10 година од дана проглашења завештања (став 1.), док рок од једне године не може почети да тече пре проглашења завештања (став 2.).

С обзиром на цитиране одредбе закона, разликују се услови за утврђење ништавости завештања од разлога за утврђење рушљивости завештања. У конкретном случају тужиоци су тражили утврђење ништавости усменог завештања оставиље пред сведоцима и да исто не производи правно дејство по одредбама Закона о наслеђивању. Нижестепени судови у току поступка, пазећи по службеној дужности на разлоге ништавости завештања, нису утврдили да је исто противно закону, моралу или обичајима, нити да је сачињено од стране лица које је лишено пословне способности. Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду указивањем на повреду форме завештања односно облика, у смислу непостојања изузетних околности које би оправдавале сачињавање усменог завештања од стране оставиље. Како је другостепени суд усвојио тужбени захтев и утврдио да усмено завештање пред сведоцима не производи правно дејство указујући на

разлоге рушљивости, то је у поступку пред другостепеним судом остало неразјашњено да ли је тужбени захтев усвојен из разлога рушљивости и ако јесте, као битна околност није разјашњено питање застарелости, односно материјалноправни приговор застарелости који је тужени истицао како у одговору на тужбу, тако и у одговору на жалбу, па и у изјављеној ревизији пред овим судом, на које наводе другостепени суд уопште не даје ни одговор ни образложене разлоге. У оставинском поступку који је вођен иза пок. ДД дошло је до прекида и законски наследници су упућени на парницу јер су оспорили ваљаност усменог завештања, а усмено завештање је прочитано и проглашено у оставинском поступку у присуству тужилаца, у којем моменту су тужиоци сазнали за спорно завештање и његову садржину од ког момента почиње да тече рок од једне године у коме се може захтевати поништај рушљивог завештања. Рок од годину дана прописан Законом о наслеђивању је преклузивни рок на који суд пази по службеној дужности, а о наведеном нема ни утврђених чињеница нити других образложених навода у побијаној одлуци да би могла да се цени правилна примена материјалног права у конкретној парници. Када је законом утврђен рок у коме треба да се подигне тужба или да се изврши нека радња под претњом губитка права, као што је у конкретном случају, морају постојати утврђене чињенице ради оцене примене тог права, које околности нису испитиване, а основано се истичу у ревизији.

Из наведених разлога потребно је да другостепени суд у поновном поступку отклони указане недостатке и донесе закониту, правилну и образложену одлуку.

На основу члана 416. став 2. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа-судија
Јасминка Станојевић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић